

Опитування про кольори та звуки від Алевтини Кахідзе

Червоного хвиля найдовша

REALISED DURING S+T+ARTS ReSilence residency. This project has received funding from the European Union's Horizon Europe research and innovation program under grant agreement No 101070278

Дослідження

Звуки війни

Хибні звуки

Зауваги

Метод опитування:

Художниця проводила особисті інтерв'ю та анкетування. Інтерв'ю мали нестандартну структуру: розмови з респондентами проходили у вільній формі, що дозволяло їм відкрито висловлювати свої емоції, спогади та асоціації, викликані звуками війни. Усі розмови записувалися в аудіоформаті та були оцифровані для подальшого аналізу.

Теми для обговорення:

- Звуки війни та кольори, з якими пов'язані конкретні воєнні звуки
- Також обговорювалися звуки та кольори перемоги, уявлене майбутнє, тиша, комфорт і щастя

Мета:

Отримати глибоке розуміння асоціацій між звуками та кольорами кожного учасника або учасниці.

Переваги:

- Відсутність жорстких рамок дала змогу зібрати достатню кількість відповідей від учасників. Важливим також виявився факт, що інтерв'юером була художниця — це сприяло тому, що респонденти охочіше говорили про ірраціональне та ділилися особистим досвідом.
- Великий обсяг аудіозаписів став основою для аналізу, під час якого було виокремлено ключові теми: вибухи, постріли, загрози з неба, а також помилкові звуки війни (шуми, які лише здаються пов'язаними з війною).
- Використання різних наборів кольорових карток дало учасникам можливість обирати відтінки, які найточніше передавали їхні асоціації зі звуками. Такий підхід забезпечив більшу гнучкість і точність у передачі кольорового сприйняття. Завдяки фізичним зразкам учасники краще ідентифікували кольори, про які йшлося, що зменшувало ризик хибного тлумачення їхніх слів.

Обмеження:

Через нестандартний формат інтерв'ю аналіз даних вимагав значних зусиль для їх структурування. Учасники згадували звуки спонтанно, а деякі асоціації уточнювали лише наприкінці розмови. Не всім респондентам були запропоновані набори кольорових карток, що могло спричинити плутанину у виборі кольорів і вплинути на результати.

Кольори описувалися учасниками без чіткої структури, що виявило широку варіативність у їхньому тлумаченні. Наприклад, термін «червоний» використовувався з різними уточненнями (темно-червоний, тьмяно-червоний), однак ці нюанси було складно систематизувати в єдину колірну палітру.

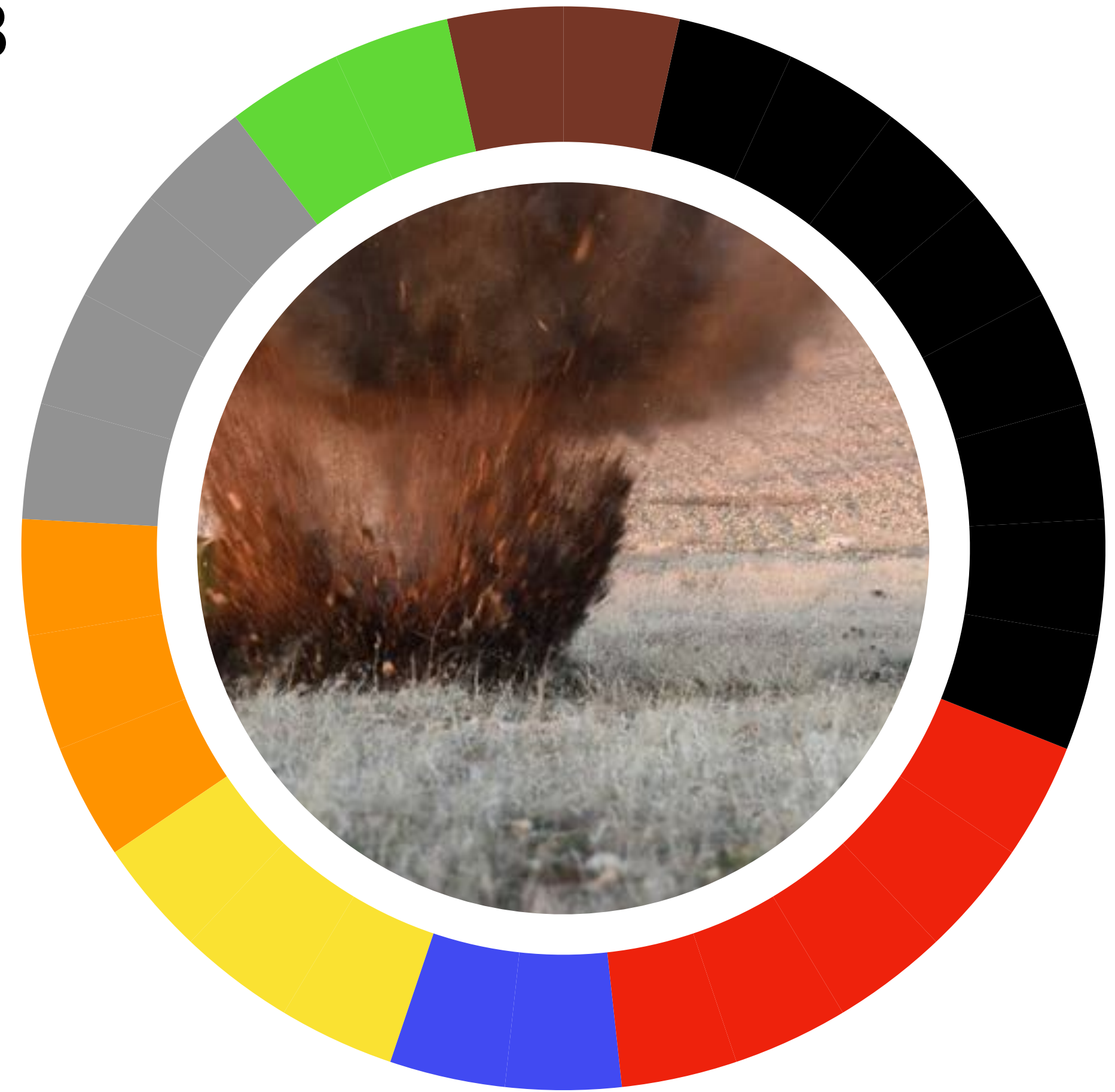
Відсутність стандартизації ускладнила створення точних колірних профілів для кожного звуку.

Упродовж літа та осені 2024 року художниця Алевтина Кахідзе провела опитування, спрямоване на дослідження сприйняття звуку після повномасштабного вторгнення Росії в Україну. Опитування охопило чотири категорії людей: військових (як діючих, так і поранених), цивільних (які пережили травматичні події через війну), художників та дітей (що живуть за кордоном унаслідок війни). Загалом вона опитала 60 українців та одного добровольця з Польщі.

Художниця запитувала респондентів про їхнє сприйняття звуків війни та кольори, які вони з цими звуками асоціюють. Отримані відповіді стали основою для створення аудіовізуального твору Coloropera. Нижче представлено короткий звіт за результатами опитування, а також власні висновки та спостереження художниці. Повна версія опитування (так звані «теплі дані») доступна за особистим запитом.

Який колір «чується» військовим під час вибухів

Для опитаних військових
звук вибуху асоціюється
з майже із усіма кольорами,
але жоден і жодна із опитаних
не назвали блакитного
і рожевого кольорів.

Який колір «чується» військовим під час **пострілів**

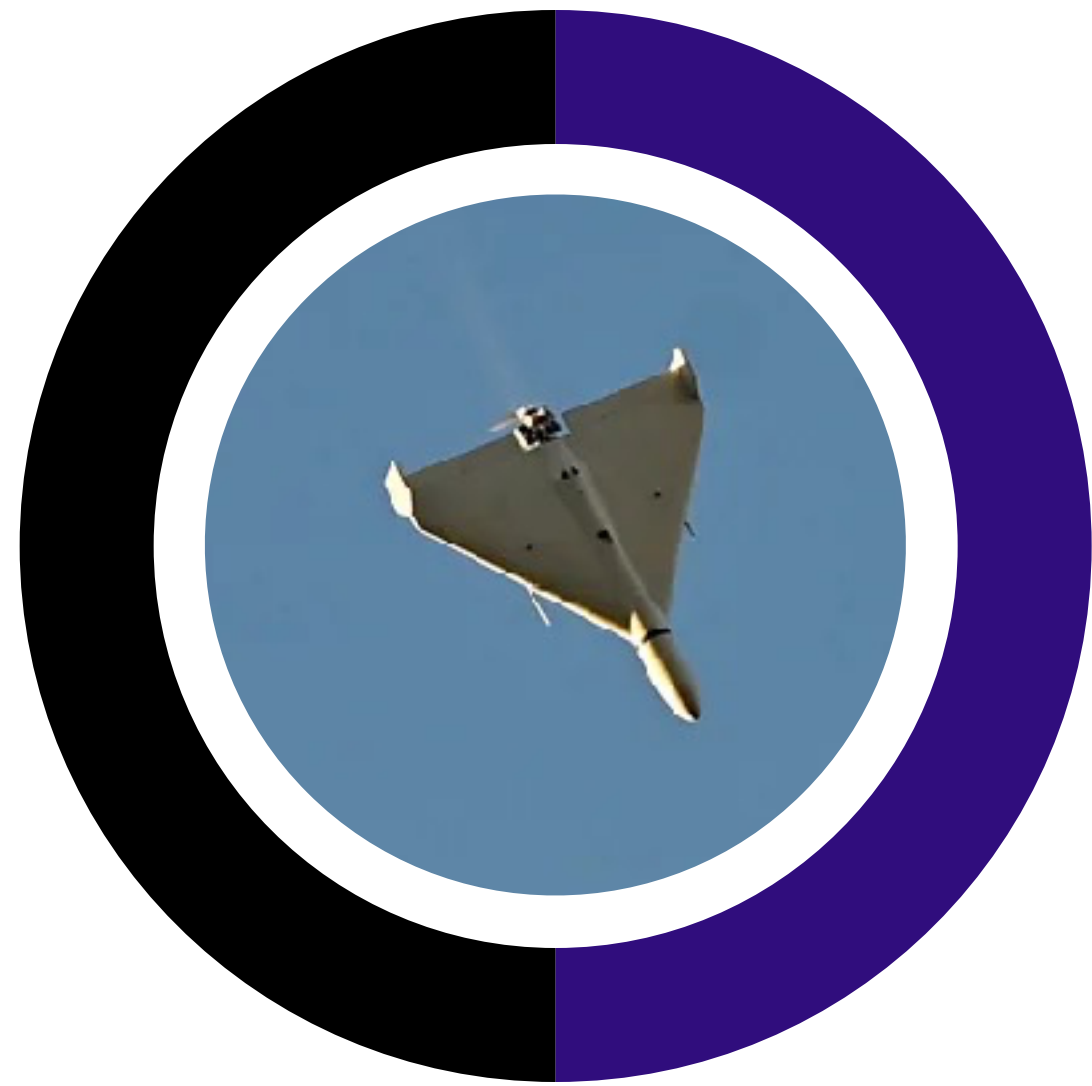

РПГ
(ручний протитанковий гранатомет)

ПКМ
(кулемет Калашникова)

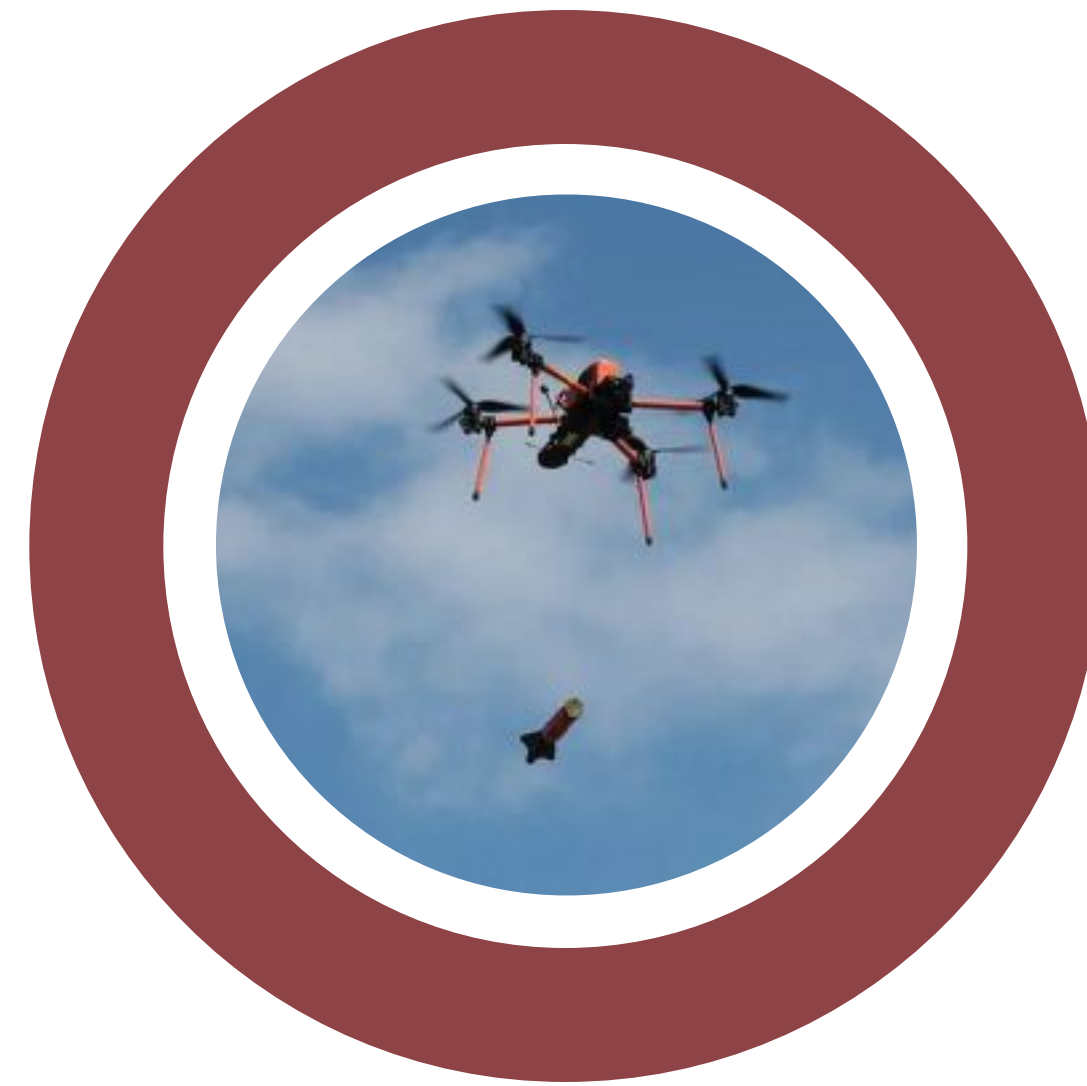
Який колір «чується» військовим як небезпека з неба

Дрон Shahed-136

Дрон Mavic

Дрон FPV

Свист міномета

Який колір «чується» **ЦИВІЛЬНИМ**

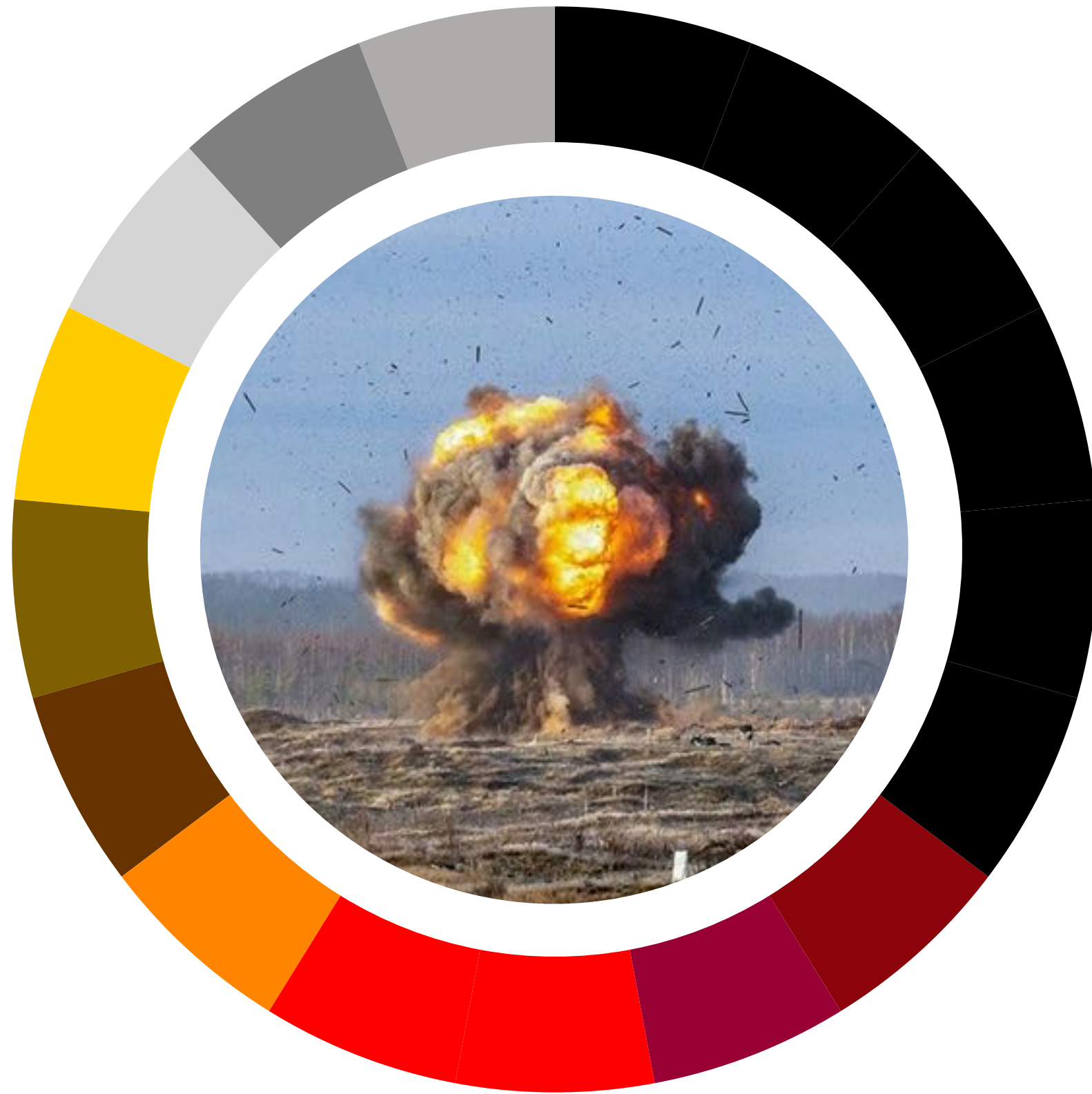

Вибухи

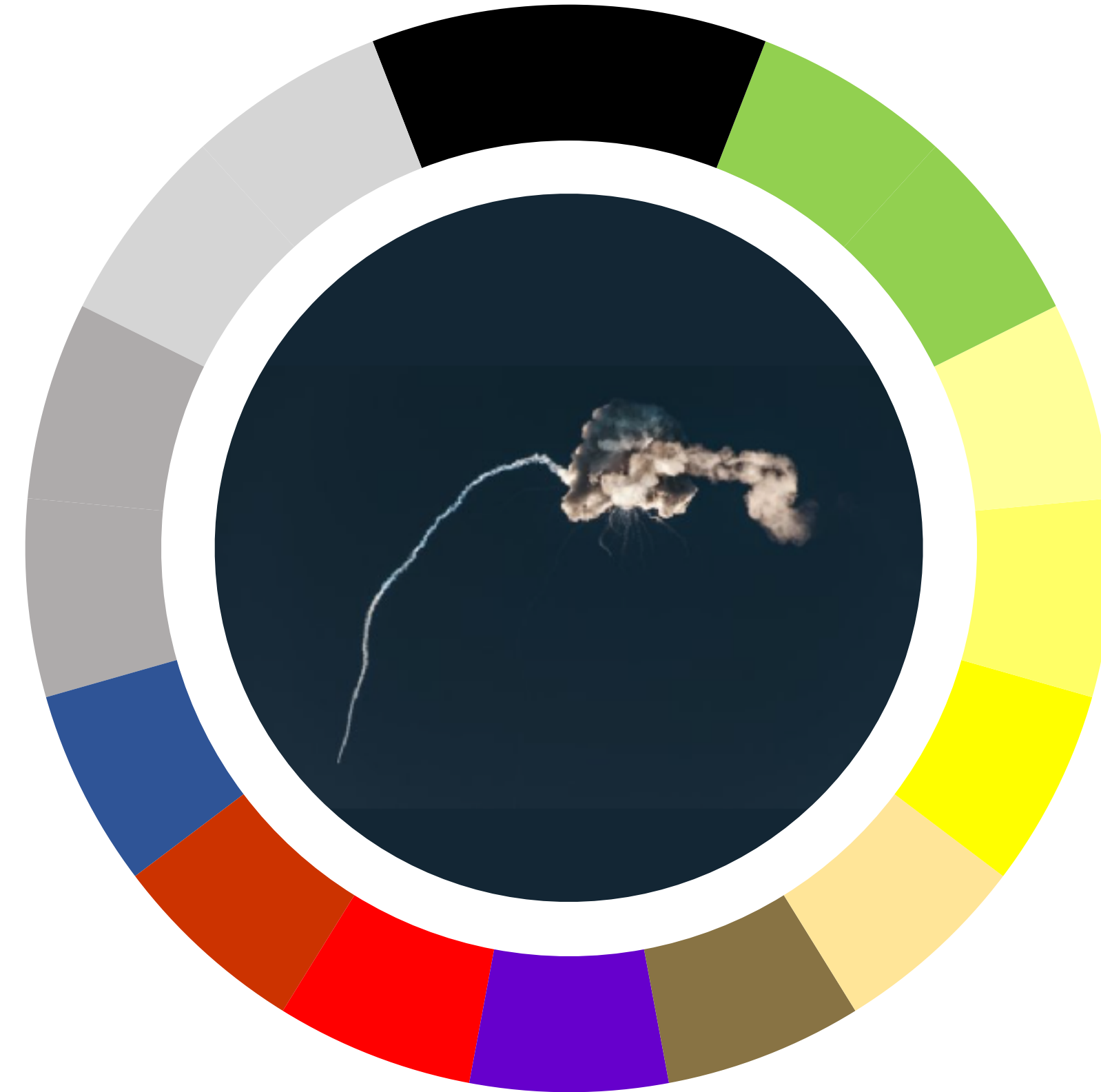

Небезпека з неба

Який колір «чується» художникам

Вибухи

Система ППО

Який колір художники «чують» у звукових гармоніях

Художників окремо запитували, з якими кольорами вони асоціюють музичні гармонії ля мажор і ля мінор для порівняння із кольоровим асоціаціями на звуки війни.

Ла мінор

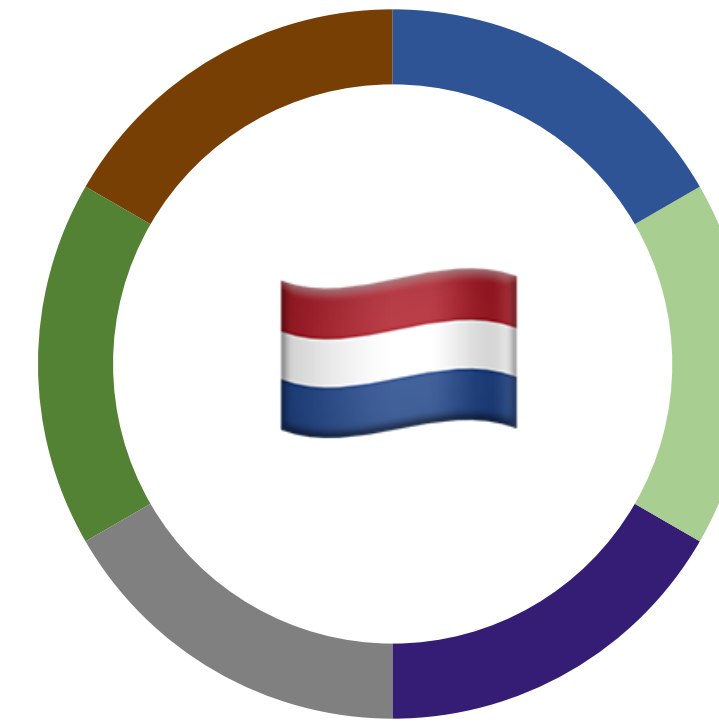
Ла мажор

Який колір діти «чують» у мовах

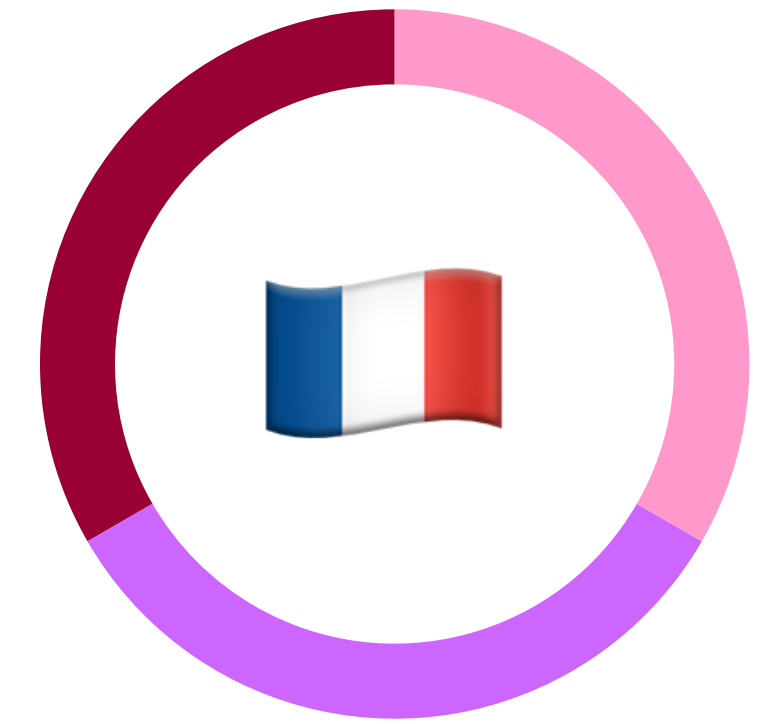
Діти, які виїхали з України на початку війни, адаптуються до нових середовищ, часто без звичних соціальних кіл. Їхнє вивчення показує, як сенсорний досвід допомагає долати стрес. Багато хто описував кольори мов, які вони тепер чують — це стало ключовим фокусом дослідження.

Ukrainian

Dutch

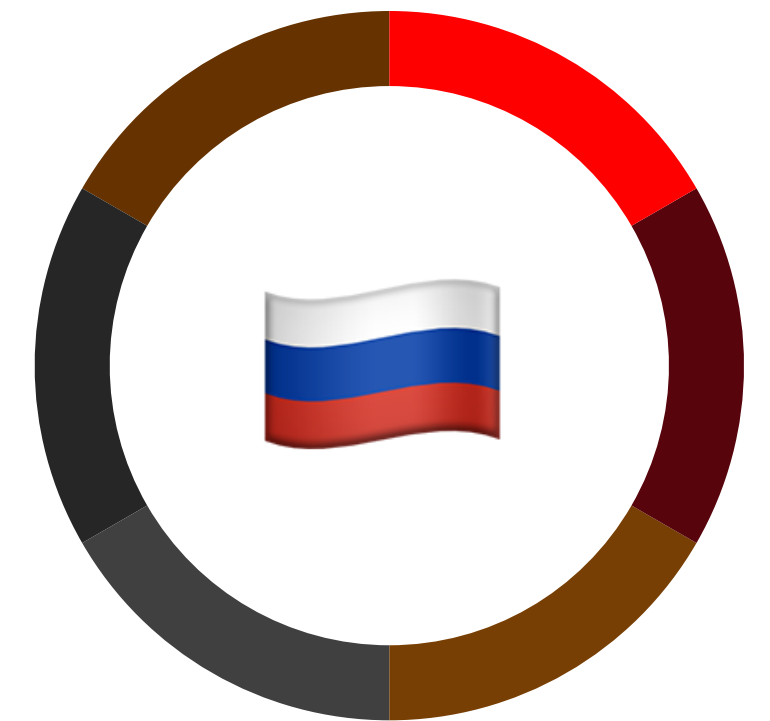
French

Turkish

German

Russian

Після багатьох років війни українці добре знайомі зі звуками війни — такими як гул дронів, політ ракет чи їхнє перехоплення, сирени, шум генераторів, ППО. Водночас з'явилися імітаційні звуки — ті, що нагадують звуки війни, викликають страх або роблять життя менш комфортним, навіть далеко від фронту.

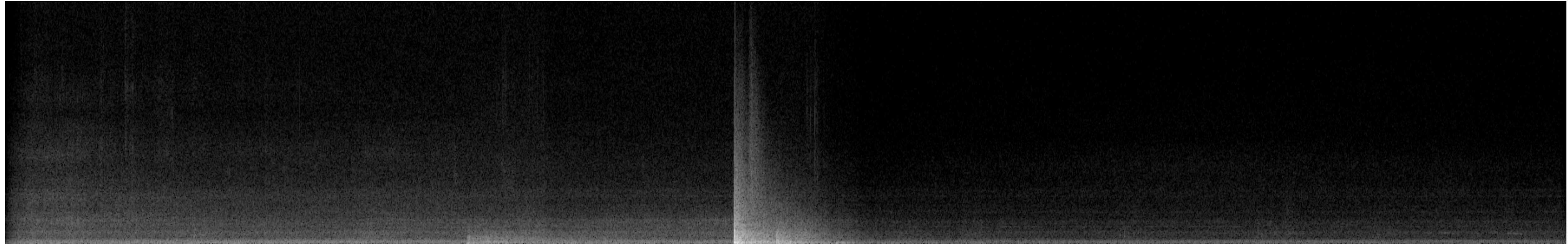
Ці хибні звуки війни можуть повертати людину до вже пережитої травматичної події. Спектрограми демонструють схожість між характером реальних звуків війни та «нереальними», але дискомфорт виникає лише після пережиття справжніх — не навпаки.

Дослідження

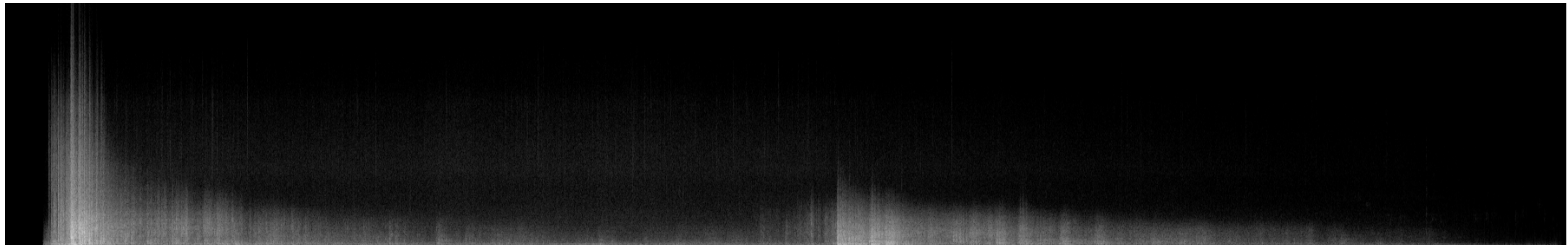
Звуки війни

Хибні звуки

Зауваги

Звукова спектрограма: **Вибухи**

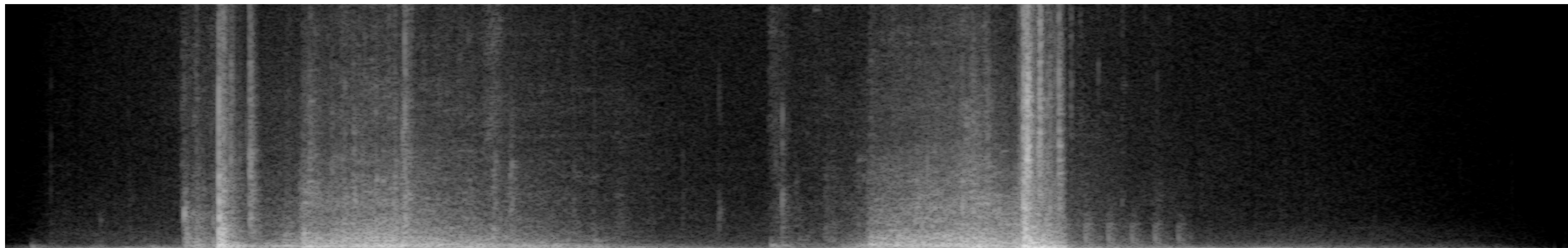
Звукова спектрограма: **Грім**

Дослідження

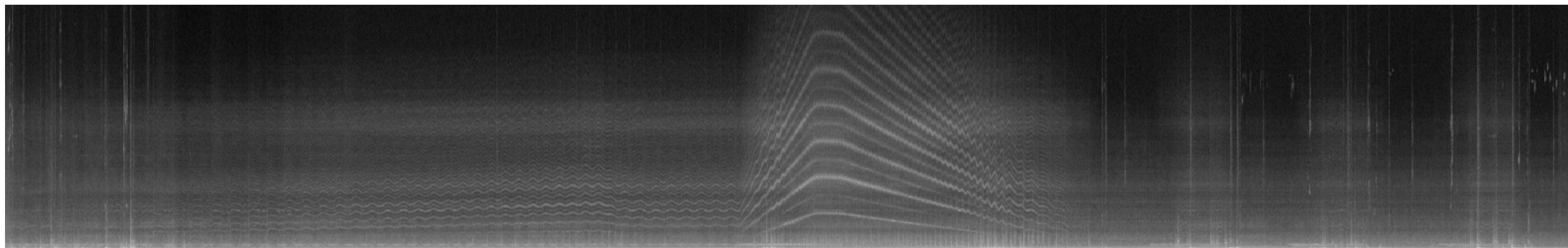
Звуки війни

Хибні звуки

Зауваги

Звукова спектрограма: **Зачиняються двері буса** (див. стор. 17)

Звукова спектрограма: **Барабани пральної машини** (див. стор. 14)

Хибний звук: кросівки у пральній машинці.

Реальний звук

"Стиралка. Ну, коли цими кросівками по барабану. Мені нагадувало звук, наприклад, тієї самої касетки".

Хибний звук: падіння посуду.

Реальний звук

"Ракетна атака".

Вал. цивільний. Пережив сильні обстріли

Хибний звук: падіння стільця.

Реальний звук

"На підлогу щось упало, в тебе вже асоціація, що це якийсь вибух потім ти поглядом бачить, що то впало, наприклад, там стілець впав".

Хибний звук: зачиняються двері бусика.

Реальний звук

"Коли приїхав сюда, якщо ми говоримо про конкретні звуки, то перший звук, який мені нагадав близький приліт снаряду, це був звук, який закривається в бусіку двері знаєте, такий ти сидиш двері так їдуть цими рейками. Так, що і в кінці - тух, вони стукають".

Хибний звук: автомобіль, що їде бруківкою.

Реальний звук

"Я живу на вулиці
Городецького, біля театру
Франка, і коли машини
з'їжджають з Банкової по
бруківці, цей звук досі
мене тригерить — наче
низько летить літак. І досі
іноді завмираю: вжуууух"...

Хибний звук: Наближення електрички**Реальний звук**

"Я коли тут реабілітуюсь, лежу там. В нас є недалеко колія і проходить електричка, і оцей звук електрички, яка наближається — конкретно з чим порівняти, не знаю. Ну по емоціях він був дуже такий, близький, як те, що бувало, відчував на фронті".

Хибний звук: мотоцикл із вихлопною трубою.

Реальний звук

"Здається, що ну це вже якийсь **шахед** летить".

В., цивільний. Пережив окупацію свого міста під інтенсивними обстрілами

Хибний звук: колесо торкається асфальту.

Реальний звук

"Коли їдеш в машині, і колесо торкається асфальта, це ніби **літак**. Я застигала від страху, коли чула якісь вертольоти чи літаки. Ну потім розуміла, що в Україні гарне ППО і це точно наш літак і ворожий собі не долетить".

О., цивільна, пережила окупацію та інтенсивні обстріли (13:49)

Хибний звук: велика машина наїжджає на плитку чи люк.

Реальний звук

"Коли на дорозі є відкритий люк і проїздить машина, мені звук машини нагадує **танк**, а сама плитка чи люк нагадує **руйнування будівель, домів**".

В., цивільний. Пережив окупацію свого міста під інтенсивними обстрілами (01:30)

Хибний звук: стрекоза.

Реальний звук

"БМ-21 «Град» — радянська реактивна система залпового вогню, призначена для запуску некерованих ракет. Назва «Град» означає нищівну силу і широкомасштабний характер ураження".

Ал., цивільна. Пережила обстріли.

Хибний звук: грім.

Реальний звук

"Тут тоже дуже залежний де та гроза, якщо вона прямо над тобою в нас було от на днях була грозова погода. Ну, це дуже неприємно, наче **снаряд** розірвався, бо це неочікувано".

Хибний звук: Свист вітру.

Реальний звук

"Ворожий снаряд".

Дослідження

Звуки війни

Хибні звуки

Зауваги

Хибний звук: машина проїжджає під мостом.

Реальний звук

«Землетрус».

Черн., цивільний, займається волонтерською діяльністю в зонах активних бойових дій. (13:58)

Респонденти описували не лише емоції, викликані звуками війни — вибухами, свистом, дроном, — а й зміни у сприйнятті цих звуків залежно від відчуття контролю. Наприклад, «свій» вибух ППО може сприйматися як інший за кольором, ніж вибух ворожого снаряда. Деякі навіть намагалися імітувати ці звуки. Надаючи кольорові асоціації емоційним реакціям на воєнні звуки, респонденти демонстрували здатність психологічно осмислювати фізіологічні переживання.

Цивільні та художники часто зазначали, що можуть розрізняти звуки роботи ППО і прильотів, надаючи кожному з них окремі кольорові асоціації. Військові респонденти акцентували на страху, що виникає в проміжку між запуском ракети та моментом її удару — цей стан супроводжувався загостреними відчуттями або інстинктивною молитвою. Чим ближчим був вибух, тим темнішим і насиченішим за кольором він сприймався.

Колірні асоціації неможливі з незнайомими звуками — **лише з відчутими.**

"Наприклад, у США я почув незнайомий літак у небі — звук був настільки дивний, що я навіть пригнувся. Це викликало тривогу, але не страх. Я б описав його як глибокий бордовий".

(00:38)

Ол., поранений військовий, ампутація кінцівки

З-поміж 60 респондентів **лише одна людина** висловила симпатію до звуків вибухів

"Як би дивно це не звучало, мені подобається звук вибухів". (at 02:56)

"Мені дуже-дуже подобається звук пострілу з РПГ". (at 03:03)

Ол., поранений військовий, ампутація кінцівки

Колірні асоціації для вибухів і свистів (звуків війни) не збігаються з асоціаціями на звуки цивільного життя.

"Жовтий — це свист міномета». (03:55)

"Червоний — щось близьке до червоного,
як вогонь, це для мене тепле". (06:27)
(асоціація зі спокоєм і родиною)

Д., поранений військовий, ампутація кінцівки

"Пряме влучання (вибух)? Я б сказав, цей звук для мене точно зелений — найінтенсивніший зелений". (10:40)

"Візги на дискотеці — я б описав цей колір як флуоресцентний жовтий або яскраво-рожевий. Такий, на який дивишся — і чорт, очі починають кровоточити". (03:54)

Ол., поранений військовий, ампутація кінцівки

Більшість цивільних респондентів, зокрема й художників, які також є цивільними, можуть розпізнати звук роботи ППО і "бачать" (асоціюють) його з іншими кольорами, ніж ті, що пов'язані з прильотами та вибухами.

"До речі, я можу зрозуміти, коли падають уламки. За звуком чую, що щось вдаряється об землю". (06:57)

О., цивільна, пережила окупацію та інтенсивні обстріли.

Свист — це майбутнє;
вибух — це минуле.

"Свист — це щось на кшталт білого — він вирізняється з-поміж усього іншого, і якщо ти його чуєш, вмикаються зовсім інші інстинкти. Це не колір, це справжня смерть. Свист ракети". (25:18)

Н., цивільна, пережила удар балістичної ракети поблизу.

Контрабасист, який волонтерить близько до фронту, сказав:

"Найстрашніший звук — це коли по тобі стріляє танк. Коли чуєш цей постріл — оце “кук-пум” — а буквально за долю секунди — приліт. І в той момент ти такий наляканий, що весь страх концентрується в цій крихітній миті між двома звуками". (14:35)

Черн., цивільний, волонтер в зонах активних бойових дій.

Дослідження

Звуки війни

Хибні звуки

Зауваги

"Якщо свистить — значить,
ти ще живий". (08:39)

Ке., військовий з контузією

Тиша – оманлива: вона насторожує
військових і зцілює цивільних.

"Тиша не приносить спокою —
її не існує"! (07:16)

Ке., військовий з контузією

"Короче тиша от реальна тиша —
це щось лікуюче"! (19:42)

Н., цивільна

Про сприйняття – зір і слух:

"Краще нюхаєш, краще бачиш»
(під час бою)" (09:19)

Ке., військовий з контузією

Молитва — це також звук війни.

"Коли над тобою дзижчить "Мавік" — це одне відчуття, бо ти розумієш, що маєш час зреагувати, відскочити — є час. А коли усвідомлюєш, що дзижчить FPV-дрон — починаєш мовчки молитися, сподіваючись, що він свій". (05:40)

Р., поранений військовий, ампутація кінцівки

Опитування про кольори та звуки від Алевтини Кахідзе

Червоного хвиля найдовша

REALISED DURING S+T+ARTS ReSilence residency. This project has received funding from the European Union's Horizon Europe research and innovation program under grant agreement No 101070278